

September 2010
Ung & Dum – om synen på barn och unga

Partiernas syn på barn och unga

De sju riksdagspartierna, Feministiskt Initiativ och Sverigedemokraterna har fått möjlighet att besvara vår enkät. De fick en vecka på sig och samtliga partier, med undantag för Sverigedemokraterna, har svarat. Enkäten är framtagen inom ramen för projektet Ung & Dum – om synen på barn och unga.

**Rädda Barnens
Ungdomsförbund**

” Vi upplever att unga personer sällan ses som politiska deltagare och aktörer. Håller ni med om den bilden och vad ska ni göra för att förändra det?

Miljöpartiet: Vi håller med. Ungas delaktighet inom politiken är viktig. I Miljöpartiet är till exempel ungdomsförbundet, Grön Ungdom, en del av partiet och driver också samma politik eftersom att vi inte anser att det finns särskilda ”ungdomsfrågor”. Vi tar ungas åsikter på allvar och vill sänka rösträttsåldern till 16 år.

Feministiskt Initiativ: Jag håller med, samtidigt är det svårt att komma på några generella lösningar eftersom det handlar mycket om attityder som måste förändras. Jag tänker att en konkret sak man kan göra är att se till att arbetsplatser och föreningar tar fram handlingsplaner för hur man aktivt ska förebygga och motverka diskriminering.

Kristdemokraterna: Jag tror att många unga är politiska deltagare och aktörer men för idéburna föreningar och nätverk snarare än de traditionella politiska partierna. Många av dessa fokuserar dock på några få frågor vilket begränsar det politiska inflytandet. De politiska partiernas ungdomsförbund har en viktig uppgift i att fånga in ungdomars bredare politiska intresse. Men partierna har också ett ansvar att ge en politisk plattform för ungdomar som vill vara med i politiskt beslutsfattande. Partierna behöver också fånga upp idéer från de ungdomar som ännu är för unga för att ha uppdrag eller som inte vill engagera sig partipolitiskt. Ex bör barns och ungdomars åsikter efterfrågas i alla kommunala beslut som rör dem. Ett bra exempel är när barn och unga tillfrågas om närmiljön för att öka tryggheten och skapa mötesplatser som passar.

Folk partiet: Det är riktigt att barn och ungdomar ofta har mindre aktiva roller i politiska sammanhang. Det är osannolikt att detta skulle ändras. Det viktiga är att det finns forum för unga att uttrycka sina åsikter t.ex. i skolan genom elevråd eller klassrepresentanter och liknande, snarare än att försöka skapa konstlade politiska kanaler.

Moderaterna: Vi både håller med och håller inte med. De politiska ungdomsförbuden är definitivt både politiska deltagare och aktörer och dessa ungdomsförbund är en viktig del av det politiska livet. Vi tror att även unga har möjlighet att delta i det politiska livet, men det kräver också att man väljer att engagera sig politiskt, vilket få unga personer gör. En anledning till det kan vara man måste ha fyllt 18 år för att kunna rösta i allmänna val och för att kunna bli förtroendevald till politiska församlingar. Vi tror att det politiska intresset många gånger ökar när man för första gången får möjlighet att delta i ett allmänt val.

Center partiet: Nej, vi ser det inte så. Många unga är oerhört engagerade och drivna. För Centerpartiet är unga en likvärdig motpart i det politiska samtalet. Men självklart kan vi göra mer för att fler ska vilja engagera sig. Skolan är viktig för att unga ska rustas och tränas för fortsatt demokratiskt deltagande i samhället. De politiska ungdomsförbunden måste ha tillträde till skolorna för att föra samtal om politik direkt med elever. Politiker måste också bli duktigare på att lyfta fram frågor som berör unga. Det är självklart svårt att engagera sig i saker som man inte känner någon beröringspunkt med.

Socialdemokraterna: Unga vill vara med att påverka. Och ungas perspektiv, erfarenheter och kunskap måste tas till vara. Många ungdomar är intresserade av samhällsfrågor och engagerar sig redan, men vi måste bli bättre på att ta tillvara ungas vilja och engagemang. Kunskap om demokrati och det demokratiska arbetssättet behöver komma in tidigt i ungas liv, men samtidigt måste vuxenvärlden lära sig och ta tillvara ungdomars sätt att uttrycka sig. Det är lätt att det blir en vuxennorm för hur demokrati ska uttryckas.

Vänsterpartiet: Ja vi håller med om den bilden. Som vuxen och som politiker är det viktigt att alltid ha med barnens perspektiv och hitta former för att få med barnens synpunkter. Ett sätt i kommunerna är att ha handlingsplan för hur man lokalt vill arbeta med barnkonventionen. Unga ses i högre grad som politiska aktörer men ges i allt för hög grad maktlösa positioner.

” **Vi menar att det finns en vuxennorm kring vad politik är och hur politiskt deltagande går till som försvårar för och hindrar unga, vad ska ni göra för att förändra detta så unga kan utöva politiskt inflytande och deltagande?**

MP: Vi delar den uppfattningen och jobbar därför aktivt för att öka mångfalden bland våra politiker. På alla nivåer från nämnderna i kommuner till rikspolitiken arbetar vi för att öka ungas representation både internt och i externa uppdrag.

FI: I vårt eget parti har vi valt att inte dela upp oss mellan unga och äldre, i och med att vi inte har något ungdomsförbund. Det innebär att ungdomar officiellt har lika mycket att säga till om i alla sammanhang istället för att vara något slags support-organisation till moderpartiet. Jag tycker det är bra, för även om man ibland får konfronteras med föreställningar om att unga saknar erfarenhet, så är vi många i partiet som då kan säga emot, och på så sätt göra motstånd och luckra upp generationsfixeringen.

KD: Jag tror att den politiska normen exkluderar ganska många inte bara ungdomar. Du ska vara väldigt samhällsintresserad och aktiv för att ta del av det lokala beslutsfattandet. Att bjuda in till öppna möten, webbpaneler, medborgarförslag och ordna diskussionskvällar med särskilda teman kan vara olika sätt att överbygga de klyftorna.

FP: Visst finns det en vuxennorm – men den är knappast skadlig i sig. De flesta partier engagerar ungdomar genom ungdoms- och studentförbund med mera och släpper fram dem på listor och till valda församlingar. Ser man till ålderssammansättningen i politiska församlingar är det de äldre som är underrepresenterade snarare än ungdomar. Det kan dock vara ett problem för unga som flyttar oftare än vuxna, att delta i politiska församlingar.

M: Om ungdomar upplever att det finns en vuxennorm kring vad politik är och hur politiskt deltagande går till så är det naturligtvis ett bekymmer. Politiskt inflytande kräver ett aktivt deltagande i det politiska livet. Det finns gott om exempel på hur unga personer har fått inflytande genom exempelvis de politiska ungdomsförbunden. Andra väljer att engagera sig i olika sakfrågor.

C: Här är de politiska ungdomsförbunden viktiga för att hitta ingångar, engagera unga och föra ett samtal i frågor som berör unga. Politiskt deltagande är inte bara att gå och rösta vart fjärde år, det handlar om att vara aktiv i debatter på Internet, engagera sig i någon organisation, i något parti eller att skriva en insändare. För oss politiker handlar det därför om att vara aktiv på de arenor där unga finns och att kunna föra ett politiskt samtal så att det engagerar båda parter.

S: Förstagångsväljarna har ett lägre valdeltagande än genomsnittet och åldersgruppen 18-29 år är underrepresenterade i parlamentariska församlingar. Unga måste ges förutsättningar för att utöva demokrati. En viktig roll spelar de forum för inflytande som skapas för ungdomar och för dialogen mellan ungdomar och beslutsfattare, tex ungdomsråd, ungdomsforum, ungdomsfullmäktige, ungdomsting och ungdomsparlament. Vi vill att dessa forum ska utvecklas så att fler ungdomar kan engageras. Vi menar att ungdomsstyrelsen bör kartlägga dessa olika forum som finns och komma med förslag om hur de ska kunna utvecklas.

V: Det handlar om att ge barn och unga arenor att påverka och komma till tals. De kan vara elevråd, ungdomsfullmäktiga och täta kontakter med barn och ungdomsorganisationer. Det allra viktigaste är en dialog och att synpunkter och förslag tas på allvar. De politiska ungdomsförbunden har en viktig roll med direkta kanaler in i partierna. Det är viktigt att unga är representerade där olika viktiga beslut tas i kommuner, landsting och riksdag. Det är viktigt med ett respektfullt bemötande (inget lilla gumman) och en god introduktion.

” Vi tycker att det finns en åldersmaktsordning, alltså en strukturell maktordning som innebär att det finns en hierarki mellan unga/ vuxna baserat på ålder, där unga underordnas vuxna. Håller ni med om den bilden och vad gör ni för att motverka åldersmaktordningen?

MP: Ja, inom Miljöpartiet jobbar vi aktivt för likvärdig representation av alla grupper. Vi vill skapa likvärdiga förutsättningar för alla delar av partiet att forma vår verksamhet och politik.

FI: Ja, ålder spelar ofta roll för hur man uppfattas som politiker eller föreningsaktiv. Till exempel är det vanligt att unga anses vara med naiva när de formulerar politiska förslag, eller ha bristande erfarenhet och kompetens. Medan äldre per automatik anses besitta stor erfarenhet, strategisk kompetens, eller modig radikalitet. Det lustiga är att vissa kan fortsätta betraktas som unga ända tills de börjar bli medelålders. Jag har föreningsaktiva vänner i 30-årsåldern som fortfarande anses vara "ungdomar" och blir klappade på axeln när någon äldre ska förklara "hur det ligger till", eller vad de "borde göra". Det är också intressant att folk ofta utgår ifrån en väldigt begränsad syn på tiden som kopplas ihop med nationen Sverige, så man utgår från att alla har samma historia och referenser bara för att man är från en viss generation.

KD: Medan lika rättigheter mellan kön är självklart, så är det ofrånkomligt att vuxna har mer befogenheter men också mer ansvar än vad barn har. Det ska dock inte behöva betyda att barn och ungdomar inte får möjlighet att göra sin röst hörd. Därför måste vi se till att efterfråga ungas åsikter oavsett om det gäller den ungas egna liv eller samhällsfrågor i stort. Åldersdiskriminering är inte acceptabel oavsett om det drabbar unga eller gamla. För att undvika att det måste vi uppmärksamma när det förekommer.

FP: Vi håller inte med om bilden om en "åldersmaktordning". Det finns många motstridiga trender. Vi har en utbredd ungdomskult som hyllar ungdomar i vissa sammanhang. I flera sammanhang är det äldre som diskrimineras på grund av ålder. Vårt samhälle har alldeles för komplex relation till åldersbegreppet för att den bilden ska vara rättvisande.

M: Det är en intressant frågeställning. Eftersom man som ung blir myndig först när man har fyllt 18 så innebär det att föräldrar och vårdnadshavare har ett stort inflytande över barn och unga. Man kanske kan välja att kalla denna situation för en åldersmaktsordning eller en hierarki mellan unga och vuxna, men samtidigt kanske det är rimligt att föräldrar har möjlighet att bestämma över sina barn.

C: För oss är det viktigt att både unga och gamla innehar beslutsfattande positioner och därmed makt att påverka. Vad man dock kan konstatera är att det behövs fler unga i exempelvis riksdagen så att valda församlingar speglar befolkningen bättre. Det är lika viktigt att ungas röst kommer till tals som att äldres gör det. Kommunen spelar en särskilt viktig roll i att engagera unga i demokratin genom sin närhet till medborgarna. Det finns många bra exempel på kommuner som jobbar aktivt med att involvera unga. Många av Centerpartiets kommunpolitiker arbetar för att skapa kontakt, bygga broar och involvera unga i det lokala beslutsfattandet.

S: Det finns många strukturella maktordningar i samhället. Den åldersbaserade är en av dem. Det krävs en ökad medvetenhet om de problem som finns. En viktig åtgärd för att lyfta fram problemen är att unga bättre ska få komma till tals. Vi kan till exempel se att den borgerliga regeringen vill införa regler som innebär att unga ska ha en betydligt sämre trygghet på arbetsmarknaden med långa provanställningar. Det tycker vi är diskriminerande och vill motverka.

V: Det finns maktordning på grund av ålder. Den drabbar främst unga och äldre människor. När det gäller unga vill vi göra barnkonventionen till lag. Det skulle stärka barns och ungas rättigheter inom alla områden. Vi vill bekämpa den auktoritära inriktning som gör sig gällande idag i skola och barnuppfostran. Inget skolk i betygen och inga tvångskommenderade föräldrar i skolsalen. Istället vill Vänsterpartiet stärka elevdemokratin och ha en skola som bygger på delaktighet och ömsesidig respekt. Det finns också en maktordning grundad på kön som starkt påverkar barn och unga. Den vill vi bryta genom att medvetet arbete i förskola och skola med de stereotypa könsrollerna.

” I alla barn- och ungdomspolitiska skrivelser från 2000-talet betonas att barn och unga skall ha rätt att komma till tals i frågor som ”berör dem”. Berör inte alla frågor barn och unga, inte minst eftersom de kommer leva längre med konsekvenserna av dagens politiska beslut? Vilka politiska beslut är det i så fall som inte berör barn och unga?

MP: Alla politiska beslut rör barn och unga. Vi vill sänka rösträttsåldern till 16 år eftersom att vi tar ungas åsikter på allvar.

FI: Jag kan inte komma på något beslut som *inte* berör barn och unga. Jag antar att man syftar på exempelvis skolan, eftersom det är många ungdomars arbetsplats. Det är såklart viktigt att man har extra mycket att säga till om inom det området eftersom många politiker annars gärna utger sig för att föra ens talan, men barn och ungdomar påverkas ju av all politik, inte bara skolpolitiken.

KD: Barn och unga ska självklart ha möjlighet att komma med synpunkter på allt men jag tror ändå att det är klokt att vi gör störst ansträngningar att ta reda på ungas synpunkter i frågor som de är mest direkt berörda av. Med det menar jag inte bara ex skolfrågor utan det gäller också ex hur utemiljön utformas. Däremot tror jag inte att barns och ungas synpunkter särskilt ska efterfrågas om det gäller ex utformningen av ett äldreboende. Unga som är särskilt intresserade av sådana frågor ska ges samma utrymme att lämna synpunkter som medborgare i andra åldrar.

FP: Det tycks vara ett missförstånd om skrivningen. Eftersom ungdomar är mindre deltagande i politiska sammanhang (fråga 1 och 2) t.ex. genom att rösta i lägre utsträckning än befolkningen i genomsnitt, är det extra viktigt att rådfråga unga i frågor som särskilt berör dem eftersom ungas åsikter kanske annars inte kommer till uttryck alls. Är det ett problem?

M: Det är en bra poäng, barn och unga växer en dag upp och blir vuxna. På det sättet berör alla politiska frågor alla barn på ett eller annat sätt, direkt eller indirekt. Tanken med formuleringen är nog till att barn och unga ska ha rätt att komma till tals i frågor som berör specifikt dem ”just nu”, det vill säga i sin egenskap av att vara barn och ung.

C: Politiska beslut berör självklart alla som lever i det samhälle de gäller. Centerpartiet anser att det är särskilt angeläget att beslutsfattare, inte minst vi själva, blir bättre på att fånga upp unga personers åsikter i alla frågor.

S: Det är helt riktigt att vi alla berörs av samhällets olika frågor i olika grad. Vi socialdemokrater står helt bakom barnkonventionens artiklar och rätten för barn att komma till tals.

V: Jo barn och unga påverkas av i stort sätt alla beslut. Därför har Vänsterpartiet motionerat om barnkonventionen skall inkorporeras i svensk lagstiftning. När olika beslut tas skall det också finnas med vilka konsekvenser de får för barn och unga på samma sätt som det skall finnas ett jämställdhetsperspektiv.

” Ålder är ju sedan 2009 en grund för diskriminering enligt diskrimineringslagstiftningen. På vilket sätt anser ni att unga blir åldersdiskriminerade och hur skyddar denna lag att unga blir utsatta?

MP: Det är viktigt att det finns en diskrimineringslagstiftning som kan hjälpa unga som är utsatta på arbetsmarknaden. Vi måste också utforma en politik som stärker ungas position i samhället. Det handlar till exempel om ökad elevdemokrati, aktiva åtgärder mot ungdomsarbetslösheten och fler hyresrätter med rimliga kostnader som är tillgängliga för unga.

FI: Jag tycker att alliansens så kallade lösning på ungdomsarbetslösheten är ett tydligt uttryck för diskriminering. Man föreslår mindre trygghet och sämre lön för att företag ska ”våga anställa unga”. Som om vi vore en sort för sig.

KD: I diskrimineringslagstiftningen finns vissa undantag kring åldersdiskriminering vad gäller t.ex. utbildning så allt är inte åldersdiskriminering i lagens mening även om det kan kännas orätt i vissa lägen. Förbudet mot diskriminering i lagstiftningen hindrar inte "särbehandling på grund av ålder, om den har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet". När det gäller hur lagen verkar så är det en fråga som bör ställas till DO.

FP: Visst finns det situationer i samhället där ungdomar missgynnas. Diskrimineringslagstiftningen skyddar ungdomar från att utsättas för en godtycklig särbehandling på grund av sin ålder – men det utesluter inte att ungdomar särbehandlas när det finns sakliga skäl t.ex. till åldersgränser. Det tvingar dock myndigheter att se över sina bestämmelser och ge sakliga skäl när de anser att det är berättigat.

M: Det finns många situationer som skulle kunna ses som åldersdiskriminering. Åldersgränser finns exempelvis på många ställen, allt ifrån systembolaget till biografen. Som barn eller ung får man inte köpa tobak eller folköl. Dessa regler syftar till att skydda barn och unga från olika former av risker och diskrimineringslagen är inte tänkt att hindra åldersgränser för till exempel köp av tobak eller alkohol.

C: Unga kan bli diskriminerade på många olika sätt. I svensk lagstiftning finns idag inget heltäckande förbud mot diskriminering på grund av ålder. Det vill regeringen ändra på. I dagarna kom utredningen "Ett utvidgat skydd mot åldersdiskriminering". Den utreder vilka åldersgränser som finns på olika områden och om de är bra eller dåliga. Förslagen i utredningen kommer senare att bli lag och det gör att diskriminering på grund av ålder kommer att minska.

S: I diskrimineringslagen gäller förbudet mot diskriminering inom i princip alla samhällsområden och för samtliga diskrimineringsgrunder. Undantaget är ålder, där förbudet begränsas till att endast omfatta utbildningsverksamhet och arbetslivet i vid mening. Inom dessa områden förekommer säkert flera fall av diskriminering av unga t ex som att inte få inflytande i beslut eller otrygga arbetsförhållanden. Diskrimineringsombudsmannen (DO) ska ha tillsyn över att lagen följs eller annars kan anmälan göras till DO.

V: Nyligen kom utredning om förstärkt skydd när det gäller åldersdiskriminering när det gäller varor, tjänster och bostäder, allmän sammankomst och offentlig tillställning, hälso- och sjukvården, socialtjänsten, socialförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen, studiestöd och offentlig anställning. Hitintills har lagstiftning omfattat alldeles för få områden. Områden som vi tycker är särskilt viktiga är att unga inte diskrimineras när det gäller arbetsvillkor, löner och bostäder.

” Att unga ofta får höra ”du förstår när du blir äldre” menar vi skulle kunna ses som diskriminering på grund av ålder. Håller ni med om den bilden och hur ska vi motverka detta?

MP: Om en ung person missgynnas på grund av sin ålder är det diskriminering. Ålder är inte en rimlig grund för att förstå viktiga frågor.

FI: Jag tycker sådana kommentarer är sätt att förminska och uttöva makt över yngre. Men i ren juridisk mening så tror jag inte att sådana kommentarer täcks av antidiskrimineringslagen. Jag tror det finns många sätt att arbeta brett mot alla former av diskriminering. Ett sätt att arbeta förebyggande är att införa ett normkritiskt antidiskrimineringsperspektiv i utbildningsväsendet. Jag tror också det är viktigt att höja skadestånden i diskrimineringstvister så att de diskrimineringsfall som faller under lagen, anmäls och får rätt, också leder till påtagliga konsekvenser för den som diskriminerar. Om man vill arbeta med antidiskriminering inom föreningslivet så finns det flera metodböcker och material man kan använda sig av. Till exempel RFSL Ungdoms ”BRYT!”, som är ett normkritiskt material med heteronormen i fokus, eller Interfems ”Makthandbok för unga feminister som (be)möter rasism och sexism i föreningslivet” som jag själv har varit redaktör för. Båda går att ladda ner gratis från organisationernas respektive hemsidor.

KD: Tanken bakom är inte svår att förstå: i takt med att man utvecklas, mognar och blir äldre får man en bredare bild och en djupare förståelse för omvärlden. Att en vuxen säger så hänger kanske snarast ihop med att den vuxne inte har tid att sätta in den unge i alla olika aspekter av ett problem som han - utifrån sin mindre erfarenhet och kunskap - troligen inte känner till, utan väljer att göra det till en åldersfråga. Om vuxna tog sig tiden att förklara så skulle behovet av att använda uttrycket falla bort. Vi vuxna måste också bli bättre på att inse och ta vara på det faktum att unga har en kunskap om hur det är att vara ung just nu. Den kunskapen är värdefull för att vi ska kunna skapa en bra tillvara för unga. Tyvärr bortser vi ibland från det och nöjer oss med minnet av våra egna ungdomserfarenheter eller erfarenheter från vuxna som finns i de ungas närhet.

FP: Det håller inte vi med om. Visst kan det ibland sägas i avsikt att vara nedlåtande eller att såra någon, men det är ibland också sant. Är man ung har man inte alltid skaffat sig all livserfarenhet som behövs. Det är därför vi har flera steg på vägen mot vuxenblivandet, där chansen till självbestämmande ökar.

M: Vi menar att alla barn och unga ska mötas med respekt för sin person. Det går dock inte att svara generellt på frågan om uttalandet är diskriminerande eller inte, det beror helt på i vilket sammanhang och av vem som orden sägs. Det är till exempel ganska naturligt och inte diskriminerande om en förälder säger så till ett litet barn. Å andra sidan är det både otrevligt och nedsättande om en lärare säger så till en högstadieläroving som har ställt en svår fråga.

C: Centerpartiet har alltid ansett att det är viktigt att unga människor uppmuntras till att delta i den politiska debatten och att du som ung för fram de frågor som engagerar just dig. Men det finns mycket att göra för att ge fler ungdomar möjlighet att få mer inflytande i samhället. Vissa saker har unga bättre kunskap om och i vissa frågor är det äldre som vet mer. Det är varken svart eller vitt och det gäller att lära och dra nytta av varandras kunskaper. Att det förhåller sig på detta sätt är något som vi måste prata mer om för att ungas ställning i samhället ska förstärkas. Demokrati är en ständigt pågående process, den blir aldrig färdig. Den måste ständigt återerövas, både av oss och av kommande generationer.

S: Bilden stämmer säkert, att många unga kan få känslor som att inte vara viktiga att bli lyssnade till, eller föra dialog med på grund av åldern. Det är viktigt att i familjen, förskola och skola prata om barnens rätt att bli tagna på allvar, men alla vuxna måste också ta eget ansvar och ska också göra det enligt barnkonventionen.

V: Du förstår när du blir äldre är en dålig argumentation. Istället skall man bli bemött för det man säger och gör inte utifrån att man är ung. Det handlar om respekt för barn, unga och människor i alla åldrar och om att förändra attityder. Det handlar också om en skola där barn och unga tas på allvar och är delaktiga och där elevdemokratin tas på allvar.